

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 17. De subsidiariorum Sociorum periculo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Europæarum frugum omnium capacem, &, quod maximè avebant, argenti atque auri fodinas Barbari occultare dicebantur. Quamquàm non defuere, qui facilia hæc initia, ob solitam novorum colonorum habendi cupidinem, infelici exitu terminatum iri vererentur.

DUM hæc agerentur, Gaspar Sobrinus per Europam procurabat auxiliares Socios, quos non difficile fuit ab Philippo Quarto Rege Catholico, ad Christi imperium dilatandum intentissimo, impetrare. Præsertim cum ejus Majestati nupertimè per litteras fluminis Argentei Prætor eo nomine Societatem JESU commendasset, quod latissimas undique provincias Christo & Hispano nomini domuisset: & superessent aliæ ad Urvaicam regiones, quibus subjiendis excollendisque Societatis homines aptissimi viderentur. Designato ab Mutio Vitelleco Generali exiguarum copiarum supplemento, Gaspar Sobrinus, Urbano Octavo benè appetente, magnis itineribus Ulissiponem contendit. Quò cum etiam convenissent ex variis Europæ provinciis quadraginta-duo Socii, decimo-quinto calendis Martias, Patribus Ulissiponensibus, honoris ergò, non sine piæ emulationis indicio ad navem usque comitantibus, solvere. Ibant bini, nullo nationum discrimine (nam Italos, Belgas, Burgundos, Lusitanos, Hispanos caritas unos effecerat) ibant, inquam, bini, antequam solverent, per urbem Regiam, frequenti sanè populo ex plateis & editioribus domuum partibus generosos Athletas despiciente, admiranteque quantà alacritate Oceani procellis, & si res ferret, Barbarorum telis se dicatum irent. In navi, distributis ritè temporibus, omnia peragebantur, seu spectes privata Religiosorum pensa, seu cæteras in nautarum utilitatem impensas operas; adeò ut assiduitate evictum sit, ne quis nautarum vectorumve vel leve juramentum, vel nudum salaxque verbum, totà navigatione excidere sibi pateretur. Tantum valet continuatum ad virtutem incitamentum, præsertim ubi multorum exemplis fuerit corroboratum. Ita felicissimo cursu ad Januariensem Brasiliæ portum appulere; urbis Præfecto cum cætera nobilitate, & Collegii nostri Sociis, benevolè & magnificè Religiosos hospites excipientibus. Ibi refectis octiduo corporibus, se rursùm mari committentes, Divino Spiritu optimis votis aspirante, Boni-aëris portum pridie Calendis Maias insolitâ celeritate tenere. In portu prætolabatur venturos Provincialis Durandus, cujus iussu ducentis & amplius leucis secundo flumine descenderant aliquot Neophyti, Musicæ periti, subsidiarios advenas, pro quorum incolumitate octies millies Paraquarienses Socii Sacrificia immolaverant, cantu, saltationibus & aliis gratulationis officiis hilariter excepturi.

JAM quindecim dies mutæ Patrum aggratulationes tenuerant, cum ex improviso armata navis lembo comitata in urbis conspectum se dat; quæ, quòd nihil aliud ageret, quàm altitudinem latitudinemque fluminis bolide tentare, hostilis ea credita est. Quapropter Prætor Regius arma cives capeffere, & in omnem nuntum præsto adesse jubet, veritus ne quemadmodùm Hollandi præcipuam Brasiliæ urbem, præmissâ itidem exploratoriâ navi, cæterisque post subsequenteribus, nuper interceperant, ita non absimili stratagemate Boni-aëris portum invadere vellent. Triduo tamen, postquam in conspectum venit, nullo tum præter metum illato damno, in altum vela vertit. Dies pauculi effluxerant, cum undecim circiter à portu leucis sub area lignea multa schedia, ab ipsis piratis importata, in ipso litore inventa sunt, quæ prodebant prævæ gentis virulentum animum. Octo erant libelli hispanicè conscripti, typis Hollandicis excusi, cum hæc inscriptione: *Justitia Peruana vita salus, &c.* Librorum synopsis hæc erat: *Obedientiam Romano Pontifici abjurato: Regi Catholico legitimum in Indias Occidentales jus denegato: qui rebellaverit, omnia summa sperato: Indi & Æthiopes, mancipia, si Regis jugum excusserint, libertate & aliis premiis donantur.* Quæ omnia adeò illecebrosè dolosèque explanabantur, ut verendum fuerit, si in plebeculæ manus devenissent, eorum animos, qui Religionem corporis utilitatibus postponunt, labefactatum iri. Ita homines Regi perduelles, seipfos corrupisse non contenti, leonina feritate & vulpinis dolis

Ec

Optimo-

CAPUT XVI.

De procuratore Gaspari Sobrini.

*Philippi IV. pia munificentia.**Urbanus VIII Socii bene apprecatur.**Sociorum navigatio.**In Brasiliam appulsi.**Et ad portum Boni-aëris.*

CAPUT XVII.

De subsidiariorum Sociorum periculo.

*Piratarum naves.**Dolis detectus.*

Optimorum Regum dominiis inhiant, ut quamplurimos secum perditum eant, æquè animorum ac corporum piratæ. Cùm verò disceptaretur de remedio perniciosorum libellorum, & censerent nonnulli eorum exemplaria per Americam spargenda esse, ad hostium insidias detegendas, sententia Societatis prævaluit assententis ignibus aut tenebris libellos hos esse adjudicandos, ne incautis pestem aliquam afflarent, aut rebellionis causa essent. Pro servata Sociorum navi actæ Deo gratiæ sunt: argumentis enim vetosimilibus postea deprehensum, piratas ex ipsa Europa eo fine venisse, ut Jesuitis in ostio fluminis Argentei insidiarentur. Sed Deo Optimo protegente factum, ut dum nauæ inter se disceptarent, an navis ad stationem, quâ se piratæ occultaverant, appellerent, venti ita faverint, ut necessariò ultrâ progrediendum fuerit. Sic evitatis insidiis subsidiarii Socii partim ad Hispanorum urbes, partim ad Barbaras nationes amandati sunt.

Socii servati.

CAPUT
XVIII.
De Gaspare
Sobrino.

Parentes.

Educatio.

Itinera.

Modestia.

Pietas.

Tolerantia.

Laus.

CAPUT
XIX.
Caaröenses
& Iivenses
Religioni
utcumque
concilian-
tur.Caaröenses
sylva.Iivius flu-
vius.Niezuvii
morei.

AT Gaspar Sobrinus, procuratione functus, Chilieni regni Vice-provincialis designatus, cum sex Sociis Europæis secum advectis in provinciam suam contendit, quo factum, ut Paraquaria utilissimo viro, & à me non sine laude dimittendo, imposterùm careret: nam post Chiliensæ Vice-provinciæ gubernationem ad Limani Collegii, & subinde Quitensis provinciæ regimen, evocatus, deinceps Limæ confenuit. Ejus Majores olim inter Regem Aragoniæ & nonnullos Primates Regni candidatos arbitri fuere. Pater verò, anno præteriti sæculi nonagesimo-quinto, nobilitatis deputationem, præcipuum Aragoniæ Magistratum obtinuit, & subinde totius Regni rebus rectè componendis præpositus est. A quo noster Gaspar pro pædagogò domestico Petrum Paulaçam, Archiepiscopum postea Cæsaraugustanum, accepit. Post initam Societatem, septemdecim leucarum millia navigando, & terrestri itinere decem millia cum emensum fuisse, author est Bartholomæus Tafur, Collegii Limani Rector. Quitensem provinciam regens, Beati Borgiæ urbis parochiam indeptus, ad expeditionem Maranionis magno cum Religionis Christianæ emolumento viam stravit. Dimissionem ab gubernandi onere postulanti respondit Vitellescus Generalis, Societatis regimen esse unicam ad patientiam viam. Quotidie tribus horis rerum Divinarum contemplationi insistebat. Quoties carnis motus sese prodebant, toties per mediam horam cruentè se flagellabat. Per sexdecim omninò annos vestem diurnam ad somnum captandum nunquam posuit. Diebus Sabbathinis amorem erga Deum trecentis vicibus renovabat. Ad pœnitentis & modesti animi conservationem imaginariam sibi casam infra damnatos omnes construxerat. In Quitensi regno ortas in visitatione provinciæ difficultates religiosissimè roleravit. Mutius Vitellescus Generalis ad eum consolatoriam Epistolam in hæc fermè verba scripsit. *Gaspar Sobrine macte animo, nam rectitudinem mentis & prudentem negotiorum administrationem in te uno semper observavi, observaruntq. quotquot tuam industriam Romæ in procuratione Paraquariensi, & in aula Regis Catholici, in rebus Chiliensæ regni coram perspexerunt. Utrouque te gessisti sicut decet sinceram Societatis matris nostræ filium, pro quo, præter approbationem meam, spero amplissimam in Cælis mercedem tibi non defuturam. Sed hæc multò post evenere.*

INTEREA Rochus Gonfalius, alias Urvaicæ terras adiens, materiam novis Sociis, quorum adventus fama percubuerat, adornare saragebat. Primus labor fuit penetrasse ad Caaröenses sylvas, quod cognovisset earum incolas ad Fidem capessendam, vicinorum exemplo, & Petri Romeri hortatu, utcumque esse inclinatos. Has sylvas incolebant sexaginta Casiquii, quorum plerisque persuasit, ut in specu oppidi construendi non procul uni ab aliis sementem facerent, promittensque Christianæ legis doctorem de Societate propediem concessurum, ad Iivenses per Piratiniensem agrum iter circumflexit. Iivius, torrenti similior quàm fluvio, ubi modicis anfractibus ab origine discessit, recto deinde fermè alveo in Urvaicam paulò suprâ Ibitiraquanos sese exonerat. In utraque ejus ripa & adjacentibus campis sylvæ visuntur, quas quingentæ circiter familiæ cum suis Casiquiis incolebant. Eminebat inter omnes Niezuvius, qui beneficii arte & loquacitate

effecerat,